

miliam tuam, quod tuo nomine signata, atque sacro liquore mandata, tuoque spiritu plena existit, etiam tuo jam corpore et sanguine satiatam se gaudet, atque redemptam; ut hæc sacramenta, quæ in novitatem vitæ perceperunt, ita ad usum salutis indesinenter obtineant, ut ad remunerationem beatitudinis ex hoc securi accedant.

CAPUT CXLI.

Item Benedictio.

Dominus Jesus Christus, qui vos lavit aqua sui lateris, et redemit effusione cruoris, ipse in vos confirmet gratiam adeptæ redemptionis. Per quem renati estis ex aqua et Spiritu sancto, ipse vos celestis consociet regno. Qui dedit vobis initia sanctæ fidei, ipse conferat et perfectionem operis, et plenitudinem charitatis. Amen.

CAPUT CXLII.

Sermo dicendus ad infantes die tertia post Pascha propter albas tollendas.

Sermo ad vos est, modo nati infantes, parvuli in Christo, nova proles Ecclesiæ, gratia Patris, fecunditas matris, germen pium, examen novellum, fons nutriti honoris, et fructus laboris, gaudium, et corona mea. Omnes, qui statis in Domino, apostolicis verbis vos alloquor: *Ecce nox præcessit, et dies appropinquavit. Abjicite opera tenebrarum, et induite vos arma lucis; sicut in die honeste ambulate; non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et emulatione, sed induite Dominum Jesum Christum, et carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis (Rom. XIII, 12-14),* C

Quot ergo in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus et Græcus, non est servus et liber, non est masculus et femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu (Galat. III, 27, 28). Hoc enim habent ipsa viscera sacramenti. Sacramentum est enim vitæ novæ, quæ in hoc tempore incipit a remissione præteritorum omnium peccatorum, perficitur autem in resurrectione mortuorum. Consepulti estis Christo per baptismum in morte, ut quemadmodum Christus surrexit a mortuis, sic et vos in novitate vitæ ambuletis. Ambulatis autem nunc per fidem, quandiu in hoc mortali corpore peregrinamini. Sed via vobis certa ipse, ad quam intenditis, factus est Christus Jesus secundum hominem, quod pro nobis fieri dignatus est. Servabit enim multam B dulcedinem timentibus se, aperturus et perfecturus eam sperantibus in se, cum id quod in spe cepimus, etiam luce acceperimus. *Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est (I Joan. III, 2).* Hoc in Evangelio ipse promisit. *Qui diligit me, inquit, mandata mea custodit; et qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum, et ostendam me ipsum illi (Joan. XIV, 21).* Utique videbant eum quibus loquebatur; sed in forma servi, qua major est Pater, non forma Dei, qua æqualis est Patri. Hanc ostendebat timentibus, illam servabat sperantibus in se. Ipse ergo vos illuminet qui redemit, ipse custodiat qui illuminavit, ut et in hac peregrinatione tutos ab omni malo defendat, et in futura remuneratione sibi glorificandos exhibeat; præstante gloriosa Trinitate, Deo nostro, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

LIBER DE ITINERE DESERTI,

QUO PERGITUR POST BAPTISMUM.

CAPUT PRIMUM.

De exordio hominis ad reparationem per Christum.

Ab exordio conditionis suæ per dispositionem ordinis cælestis doctrinæ præcedenti opere ostensus est homo pervenisse usque ad gratiam regenerationis divinæ. Nunc per subsequentiam operis innuitur qualiter post baptismum ad mansionem æternæ vitæ, veluti post transitum maris usque ad terram reprobationis, per custodiam divinorum præceptorum, properat pervenire; quo pateat eventum ejus trifor-
mi rerum actione constare.

CAPUT II.

De reparatione hominis.

Primum quando beatus conditus corrui deceptus. Secundo quando Mediatoris morte exstitit reparatus. Tertio quando in redemptionis munere erit perenniter gloriosus. Primo certe post exordium boni vitata natura per deceptionem inimici venit usque ad interitum mali. Sequenter reparata natura per sanguinem Mediatoris inducitur ad gloriam regni. Sic destructum est diaboli regnum, quod valuit usque

ad Redemptoris adventum. Sic factum est regnum Christi in electis ejus, et permanet in æternum: quod erit tertium, et ultimum in gloria sine fine mansurum. Et primo quidem conditus beatus homo: item secundo renatus beator homo: media ejus pessima, tam omni infelicitate sordentia, quam et
D justa ultione damnata.

CAPUT III.

De morte Salvatoris et regeneratione vitali.

Initio igitur beata ejus conditio fuit: sequens ex deceptione serpentis casus male longeque perstitit: deinde per Salvatoris mortem reparatio grata succurrit. Quia ergo beatum exordium, succedente deceptione, non substitit, satis miseranter regeneratio vitalis accessit, ut vitata nativitas ad interitum haberet unde renasceret ad lucrum.

CAPUT IV.

De Ecclesia in Christo sociata.

Sed ut esset uterus quo homo in mortem natus ad vitam posset esse renatus, Verbum Dei incarnatum est. Atque ideo per vetustæ legis præconium olim

præscitam ex gentibus advocavit Ecclesiam, quam A pro ea moriens lavacro aquæ mundavit, sibi que sponsam æterno fœdere consecravit. Cui in Evangelii exhibitione per redemptionis sacramentum participium sui corporis et sanguinis præbens, hanc sibi conjugem fecit, et communionis unitate conjunxit.

CAPUT V.

De adoptione filiorum Dei.

Ex hac per verbum fidei, et fecunditatem Spiritus sancti innumeros quotidie renatos creat, quos in adoptionem gratiæ filios amplectens cohæredes sibi in beatitudine æternitatis asciscit, in hujus mortalitatis ærumna docens eos de lege sua, et præcepto lucido illuminans oculos animæ (*Psalm. xviii, 9*), ut eruditos corde inducat in hæreditatem justitiæ. Quod viæ rectæ iter, per quod liberati ad possessionem regni deductione salutari ducuntur, nosse in promptu est, et loci exhibitione probabile patet.

CAPUT VI.

De liberatione post baptismum.

Itaque post liberationem Ægyptiæ servitutis, post egressionem Ægyptiæ mansionis, post insecutionem Ægyptiæ exercitus, post transitum sævientis maris, post interitum Pharaonis, post excidium Ægyptiæ multitudinis, post gratulationem salvationis Israelitarum, post canticum gloriæ Dei; id est, postquam reliquimus mundum, postquam conversi sumus ad Deum, post insecutionem dæmonum, post mersionem baptismatis, post privationem diabolicæ potestatis, post dimersionem peccatorum, post exultationem indulgiæ salutis, post gloriam et divini laudationis hymnum, considerandum est quo ducimur, et per qua ducimur, reminiscens nos atrahi et vocari per solam gratiam Conditoris ad terram repromissionis, scilicet terram viventium regionis, in qua erimus cohæredes Christi et filii regni.

CAPUT VII.

De baptizatis instruendis in sana doctrina.

Videamus certe jam nunc quomodo illa sapientia summi Dei susceptos ex aqua filios paternis doctrinis imbuat, et maternis miserationibus foveat, ut alios nescios instruat, alios teneros amplectatur.

CAPUT VIII.

Quod est aqua amara et dulcis.

Jam post transitum maris venit ad aquas Mara (*Ezod. xv, 23*). Qui locus ex amaritudine aquarum nomen accepit. Sic denique post baptismum venimus ad cognitionem legis. Et quia nisi prius cognitio habeatur historiæ, non potest spiritus intelligentia nosse, ideo ante venit ad scientiam præcepti. Sed cum prægustatur superficies ejus, quia littera occidit, amara tædet. Unde nec cursus præceptorum ejus aliquid in refectione saporat, quia ad perfectionem nihil adduxit (*Hebr. vii, 19*). Ordinate igitur litteram occidentem addiscimus. Sed accepta fide intelligentiæ spiritualis, et ligno crucis passionis immisto, vertitur in dulcedinem fidei, et quidquid illa favente amarum fuit, pie intelligendo dulcescit.

CAPUT IX.

De duodecim apostolis et septuaginta discipulis.

Inde venit ad duodecim fontes aquarum dulcium, et septuaginta palmarum (*Ibid., 27*), quæ nobis ostendunt duodecim apostolos, et septuaginta discipulos ordinis secundi, de quibus Dominus binos ante faciem suam legitur præmississe (*Luc. x, 1*). Ex quibus fontibus et palmis doctrinam potamus, et dulces fructus victoriæ sumimus. Unde et Elim, quod est nomen mansionis ejus, vertitur in *arietes fortes*. Ipsi namque sunt gregum robusti principes et duces ovium, id est, doctores gentium. Debitæ itaque venit ad gratiam Evangelii, quæ nobis per Christi discipulos et suavitate regni cœlestis attribuit, et victoriam de nequitia spiritualibus concedit.

CAPUT X.

Quod celeri compendio per iter Evangelii veniatur ad regnum.

Omnis dehinc quæ sequitur diversitas mansionum singillatim digeretur ostensione mysteriorum. Sed quia jam a sanctis Patribus digesta tenetur, evangelicæ gratiæ nobis est advocatio exsequenda, in qua invenimus præstantiorem viam celeriori salutis compendio præparatam: quæ non nobis quadraginta annorum spatio inter pericula hostiumque discrimina hæreditatis assumendæ requiem differat; sed in eo qui ait: *Venite ad me omnes qui laboratis, et ego vos reficiam: tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris (Matth. xi, 28-30)*, velox et facile remedium Salvatoris accommodet.

CAPUT XI.

De attendenda actione liberationis humanæ.

Attendamus jam actionem liberationis nostræ. Et ita demum consideremus viam itineris tendentem ad beatitudinem mansionis. Dicit ipsa Veritas: *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis (Joan. viii, 36)*. Ecce jam vera libertas, quia vocati ad gratiam Redemptoris, quasi Ægypto et Pharaone relicto, Zabuli et peccatorum admisimus servitutem. Transivimus more baptismatis; in cuius sacramento cuncta commoda nostræ salutis cum nobilitate libertatis accepimus. Venimus ad discursum vitæ præsentis, et proficiente ætate percipiendæ scientiæ operam damus: sic per cognitionem legis amaritudinem occidentis litteræ attentamus. Cujus legis idem, qui et Evangeliorum, unus auctor est Deus.

CAPUT XII.

Quod non immoratur in lege, si spiritaliter intelligitur.

Quam tamen legem spiritaliter intelligendo, non immoratur in amaritudine ejus, sed cito properamus ad doctrinæ aquas et victoriæ palmas, ubi per apostolos ubertate doctrinarum cœlestium satiamur, et spiritalis gloriæ triumphis attollimur.

CAPUT XIII.

De illucescente Evangelii lumine.

Illucescat nobis sedentibus in tenebris et umbra mortis (*Luc. i, 79*) lumen evangelicum, quod illumi-

nat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. 1, 9); quod jam non nobis occidat inter occursum tentationum, sed luceat semper collatione miserationum illapsum.

CAPUT XIV.

De præparativa Incarnationis, quæ perducit nos usque ad incommutabilem veritatem Deitatis.

Efficitur nobis via per susceptionem carnis, qui consistit vita per vigorem æternitatis, perducens nos usque ad dulcedinem perennis et incommutabilis veritatis.

CAPUT XV.

Quod in eremo sanctæ vitæ delectatio non invenitur voluptatis immundæ.

Contemplemur jam hoc prosperabile iter quod a sanctis agitur in deserto, et cum illis pari eorum imitatione ducamur. De his dicitur qui, post transitum maris Rubri per deserta pergentes, secundum veram promissionem Dei se venire confidebant ad repromissionis terram. Cumque omnis populus ex sanctorum multitudine et sceleratorum unitate concretus pariter protectione Dei incederet, Scriptura tamen sacra ex meliori parte sanctorum, de quibus dicitur: *Oculi Domini super justos (Psalm. xxxiii, 16)*, tacitis iniquis, solam narrat actionem beatitudinis. Ingrediamur ergo et nos cum his justis, de quibus dicitur: *Iter fecerunt per deserta, quæ non habitabantur (Sap. xi, 2)*, illa certe quæ habitationes non habeant voluptatum, ubi non sint mansiones corruptionum, ubi non terrena felicitas ad interitum mulcens, ubi nullæ oblectationes quæ ad terram viventium properantes præpediunt viatores: qui in locis secretis fecerunt casas (Ibid.), quia mentis requiem in contemplationis abdito posuerunt, non incauta obstinatione sese hostibus objectantes, sed salutari provisione expeditilium se consiliorum secreto tutantes; ubi non eos vana gloria ad perniciem ostendaret, sed unde vera humilitas ad interitum superborum educeret: qui steterunt contra hostes (Ibid. 3), quia inflexibilem vigorem animi contra tentationum impetus erexerunt, nulla presentis vitæ molliiia delibuti, in acie spiritualis belli nunquam deflexi ab statu sanctæ intentionis ante impetum aeris potestatis: atque ideo de inimicis se vindicarunt (Ibid.), quia per arma justitiæ muniti a dextris et sinistris, non sunt gloria prosperitatis elati, non adversitatis pondere pressi. Inde vindicaverunt se, quoniam expugnationem inimicorum, sui salvationem obtinuerunt; et unde adversitas vitiiorum depulsa interiit, inde convulsa salus sanctorum militum stetit. Qui sitiierunt, et invocaverunt Deum (Ibid., 4), quia igne charitatis ardentibus sitienter invocabant quem voraciter amabant. Magna in illos sitis amoris efferebuit, quam invocatio Dei remuneratione refectionis infusit. Quanto enim fervens amor in Dei dilectione exstitit, tanto calor gratiæ solatium in refrigerio occurrit. Unde et data est illis de petra altissima aqua (Ibid.); quia quod in se ardore dilectionis exorerunt, tota ad fluentia altissimæ petriæ, id

est spiritualis gratiæ pervenerunt, et omnem bonorum desideriorum sitim perventa felicitate potarunt. Quibus et fuit requies de lapide duro (Ibid.), id est forti, quia quidquid fluidum fuit ignis charitatis exurit, quidquid fragile amoris incendium roboravit, quidquid bene desiderabile beata his æternitas solidavit.

CAPUT XVI.

De congressione eremi sanctæ vitæ.

Ita denique aggredimur desertum sanctæ vitæ, in quo, desiccatis omnium carnalium voluptatum humoribus, nihil inveniemus quod sit per contrarium pulchrum oculis aspectuque delectabile, in quo cum arbitrii manus extenderimus, cogitationumque fuerit palato gustatum, in antiquam perniciem retrahat ad æternam munditiam jam renatos. Non erit illic in quo oculorum visio aspectu lascivo vegetur, cum indesinenter dixerimus: *Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri (Psalm. cxxii, 2)*. Non erunt aures lethalibus susurris avium immundarum illectæ, quæ cordis quietem aut male inquietando perturbent, aut male demulcendo in torporem oblectent, cum meditatam fuerit: *Ergo dormiam, et cor meum vigilet (Cant. v, 2)*. Non erit odoratus spiramentis fluxæ delectationis infectus, cum amore sponsi ardentibus dixerimus ad eum: *In odorem unguentorum tuorum curremus (Cant. i, 3)*. Non erit gustus antiquæ putredinis acore corruptus, cum guttur gratiæ saporatum eruperit: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo! (Psalm. cxviii, 103)*. Non lingua scurrile mendum detrahendumque conjiciet, cum refectionem gratiæ sentiens dixerit: *Repletum est gaudio os meum, et lingua mea exultatione (Psalm. cxxv, 2)*. Non cor fluxu cogitationis elanguet, cum fuerit omni custodia conservatum. Non tactus sordentis operationis immunditiam atrectabit, cum vere deproptum fuerit: *Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum, Domine (Psalm. xxv, 1)*. Non gressus animi luti gurgite cohærebunt, cum intentio solida dixerit: *Statuit supra petram pedes meos, et direxit gressus meos (Psalm. xxxix, 3)*. Non corpus aeris blanditiis licenter appetet refoveri, dum constanter astruxerit: *Dominus regit me, et nihil mihi deerit (Psalm. xxii, 1)*. Non incommoditatis licentiosa remedia quærentur, cum attente dictum fuerit: *Dominus illuminatio mea, et salus mea (Psalm. xxvi, 1)*. Non indigentia relectio appetitu lautiori vitiosa quæret, cum vera confidentia acclamarit: *Non occidit Deus fame animam justi (Prov. x, 3)*. Non moestitia beatitudinem extinguens animam dejiciet, cum hilaritas mentis eruperit in júbilo exultationis: *Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum (Psalm. lxxxiii, 3)*. Non prosperitatis attentabitur oblectatio mulcens, cum sola delectatio in Deum fuerit tota voluntate dicentis: *Dominus pars hæreditatis meæ (Psalm. xv, 5)*. Postremum nihil de mundi solatiis affectabit qui cum Paulo dixerit: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini mei Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus*

est, et ego mundo (Galat. vi, 14). Omnis quoque interioris hominis voluptuosus humor, et arvina putridæ operationis, tumorque turgidæ mentis uno et salutari purgabuntur ac desiccabuntur antidoto, cum diceatis Domini fuerit præceptum impletum: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum sibi, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Luc. ix, 23).

CAPUT XVII.

De signis et ducatu deserti.

O quam beatus populus tale gradiens per desertum, in quo Redemptorem suum habens ducem, hunc solum sequitur, hunc attendit, tollens crucem vel Domini sui, vel suam; quæ tunc erit Domini sui, cum in ejus fide omnem aeris potestatis expugnaverit triumphando; tunc autem sua, cum ad imitamentum passionis Domini sui carnem suam cum vitiiis affixerit clavis timoris! Ita imperterritus vastitatem eremi pertransibit, quia lux illi præveniens gratia miserantis, dux ejus ipse Redemptor, signum victoriæ gloria crucis, protectio jugis subsequens misericordia redimentis.

CAPUT XVIII.

Quod sol justitiæ, qui lumen infundit, ipse humorem voluptatis exhaurit.

Ecce sol justitiæ, qui illuxit nobis, ut in lumine suo recto itinere gradiamur, ipse in calore suo omnem fluxum humoremque sauciæ voluptatis exhauserit; ut qui jam quo recto gradiamur agnovimus, nullo corruptionis fluidæ tactu tardemur. Sic itaque austeritatem diligent deserti, qui amœnitatem desiderant vitæ. Sic delectentur in afflictione carnis, quorum anima Dominum magnificat, et in Deo salutari suo spiritus exsultat (Luc. i, 47). Sic tota eremus vitæ præsentis mundi destituta solatiis, spe future consolationis amabitur, quoniam ad patriam beatorum non melius, non celerius itur quam per angustias passionum, dicente Paulo: *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* (Rom. viii, 18).

CAPUT XIX.

Quod per solam gratiam Dei possit homo salvari.

Jam quia salutaris eremus justitiæ illustrata lumine, et acta calore patuit, nunc in labore viatoribus, sed in refectioe æternis civibus iter præbens; videamus delicias quas illis in ea dux eorum per collatum sancti Spiritus pignus in solatium administrat; ut omnis homo suæ impossibilitatis consideratione communitus, destitutum se propriis meritis agnoscens, in Deo solo spem ponat, qui et velle præparat, et posse donat; qui non merentibus gratuito dat merita, quibus restituat dona; qui primo misericordiam tribuens dat substantiam honorum operum, et post largitur munera præmiorum; qui facit in sua servitutè unde placeat sibi serviens, quem postea muneretur ad regnum vocans.

CAPUT XX.

De attendendo refrigerio æternitatis propter donum consolationis præsentis.

Tunc proinde acutissima quisque, in quantum

valet, mentis acie admiranter spectet, quod illic refrigerium æternitatis dabit, quando tam multum hic temporis solatium tribuit: quid illic exultationis erit in munere si tantum hic consolationis datur in pignore: quæ nobis gloria de perventione, si tanta exultatio in spe: quæ nobis jucunditas æternæ amabilitatis amplexu habere et aspicere Redemptorem, si tanta salus est habuisse redemptionem.

CAPUT XXI.

De affectibus quibus beatitudo desideratur æterna.

O Domine! da illum ignem, quem misisti veniens in terra, et quem vis ut ardeat (Luc. xii, 49). Da ardere charitatis igne, da lucere obedientiæ splendore, da fervere dilectionis amore, da inter pericula interitum non habere, da de periculis feliciter exire, da ad tuam dulcedinem festinare, da ad tuam visionem tranquille venire, da tuæ visionis manifestatione perenniter satiari, da te in sæculorum æternitate sine fine laudare. Sollicitis certe mentibus jam illud est considerare, quod istud est promereri: illud exspectare, quod istud habere: illud evidentissime percipere, quod istud veraciter percepisse.

CAPUT XXII.

De descriptione voluptatum, quarum humor non invenitur in sancto deserto.

Exstinguendorum jam spiritualium morborum virus, quod nullo voluptatum madente humore in hoc deserto vel oboriri poterit, vel fluere, bene singulis speciebus quodammodo insipienti ægroto, cujus ægritudo quanto ignota inde deterior, sapiens ille apostolicus sermo describit: *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, ira, rixæ, dissensiones, hæreses, invidia, homicidia, ebrietates, comessiones, et his similia, quæ prædico vobis, sicut et prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur* (Galat. v, 19-21).

CAPUT XXIII.

De dapibus spiritualibus mentis stomacho præparatis.

Rejectis exhinc nauseis talium humorum, et ventre mentis sordenti putredine liberato, tranquillo et apto jam in appetitum salutis stomacho præparato, idem apostolicus sermo opulentam virtutum dapem apparatu piæ administrationis apponit consequenter, et dicit: *Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, patientia, mansuetudo, modestia, continentia, castitas: adversus hujusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes* (Ibid., 22-26).

CAPUT XXIV.

Quod multis charismatum donis nos in hac peregrinatione reficiat Christus.

Sunt quoque et præcedentia charismatum dona, quibus pariter cum his sanctus Spiritus in hac peregrinatione nos reficit, quem dedit nobis Christus in pignore pietatis, ut deficientes non habeat in via, quos reficiendos deducat in patriam. Digitized by Google

CAPUT XXV.

De sacramento luminis.

Lumen scilicet cognitionis suæ, de quo dicimus ad Patrem, et in lumine tuo videbimus lumen (*Psalm. xxxv, 10*), quoniam in cognitione Christi, qui lumen est, videbimus lumen, Patrem, luminis genitorem. Et ita vere est, quia qui habet Filium habet et Patrem, et quia nemo novit Patrem nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (*Matth. xi, 27*). Vel quia etiam dedit nobis sanctæ intelligentiæ lumen, in quo possimus mandata illius perscrutari, et fructum perscrutationis ejus adjutorio invenire.

CAPUT XXVI.

De sacramento olei.

Oleum sanctificationis, quo unctionem accipimus lætitiæ spiritualis, de quo dicente propheta: *Computrescet jugum a facie olei (Isai. x, 27)*, cum infusionem ejus accipimus, jugum peccati, quod animæ collum pressit, putrefactum evanuit.

CAPUT XXVII.

De sacramento panis.

Panem cœlestis mannae, quem in sui corporis veritate signavit dicens: *Hic est panis, qui de cœlo descendit, et vitam dat mundo (Joan. vi, 33)*.

CAPUT XXVIII.

De sacramento aquæ.

Aquam vitæ, quæ ex percussura virgæ fluxit e petra, præbens significantiam, quod duorum lignorum crucis formæ corpus Christi suspensum vitale nobis poculum emanaret, quod et in aqua lavationem baptismatis ostenderet, et in sanguine remissionem peccatorum efficeret. Inest quoque illic viror ramorum, quæ consideratione sui umbram anxius ferunt, doctrinæ foliis scientiam parant, pomis refectionem intelligentiæ administrant, viriditatis aspectu æternitatem commendant.

CAPUT XXIX.

De significantia virgæ.

Ibi virga carnis Christi, quæ post siccitatem mortis floruit: quia postquam de radice Jesse in passione succisa est, vivacius mortificata reviruit, habens eadem caro in virga super omnia regnandi potentiam, et in flore pulchritudinis resurrectionis, et redemptorum universitatis gloriam demonstratam.

CAPUT XXX.

De significantia floris et lillii.

Ibi flos campi, et lillum convallium (*Cant. ii, 1*), quia idem Christus de sarculo virginalis corporis exortus mundi decus enituit, et humilitatis virginum gratia præfulsit.

CAPUT XXXI.

De significantia vitis.

Illic vitis illa evangelica proprio Veritatis testimonio ostensa (*Joan. xv, 1*), quæ toto mundo patens se vitam in se credentibus præbet, et in se credentes ad æternitatem vitæ in se palmites habet; cujus uvæ

A sanguis pretium mundi est, redemptio fidelium, abolitio delicti et præmium regni.

CAPUT XXXII.

De significantia malogranati.

Ibi malogranatum illud nobilitatis Ecclesiæ, quod in granis fidelium astricta unitate diversum est: quod meritorum mansione divisum, et fidei est unitate compactum: quod Christi sanguis titulo rubet, et durabilis beata æternitate subsistit.

CAPUT XXXIII.

De significantia ficus.

Necnon et ficus legisque primitivos grossos Judæorum abiciens, ad dulcedinem Evangelii tempore gratiæ credentes subsequenter adduxit.

CAPUT XXXIV.

Quod gentilitas, vel infructuosa anima desertum dicantur.

In hoc deserto et verbis et mysteriis propheticis commendata inveniuntur stagna et rivi aquarum, quæ sive ad gentilitatem, sive ad infecundam animam referatur, illa est quæ per inutilitatem sine fructu fatiscens in pulvere consistit, ac postea sanctæ prædicationis fluentia et doctrinarum rivos erumpit. Cui etiam solitudiui adhuc danda ex magno munere promittuntur.

CAPUT XXXV.

De significantia cedri.

Cedrus illa magni odoris, quæ in sanctis virtutes et signa in operatione exhibens cum Paulo dicit: *Christo bonus odor sumus Deo (II Cor. ii, 15)*, tanto ad æternitatis memoriam laudabilior, quanto et a putredine corruptionis gratior invenitur et purior.

CAPUT XXXVI.

De significantia spinæ.

Spina doctrinæ spiritualis, quæ dum de peccatis ac virtutibus disputat, atque modo æterna supplicia minatur, modo cœlestis gaudium promittit, ita cor audientium pungit, ut dolore compunctionis perforata mentem per oculos quasi quemdam animæ sanguinem lacrymas elicere cogat.

CAPUT XXXVII.

De significantia myrti.

Myrtus temperantiæ virtutem habens, ita ut dissoluta membra restringat. Hæc dum afflictis proximis compassione miserationis vel opem defert, vel consolationis eloquium impendit, ad spem salutis reparat, quod pressuris illisum dissolute atteri potuerat.

CAPUT XXXVIII.

De significantia olivæ.

Oliva miserationis, quia et Græce *ἰσος* misericordia dicitur, cujus liquor ante conspectum Dei acceptabiliter satis fructu miserationis elucet.

CAPUT XXXIX.

De significantia abietis.

Abies contemplationis, quæ intra sanctam Eccle-

* Ex D. Greg. lib. 1 in Evang., hom. 20, § 15, ex quo loco capita sex quæ sequuntur desumpta sunt.

siam in terrenis corporibus posita jam cœlestia contemplatur : et licet sit ortus ejus ex terra , jam tamen contemplando verticem montis tollit in æthera.

CAPUT XL.

De significantia ulmi.

Ulmus potentie secularis , quæ terrenis curis inserviens, licet nullum fructum inferat virtutis spiritalis, sanctos tamen viros donis spiritalibus plenos sua largitate sustentans, quasi vitem cum fructibus condigna portat.

CAPUT XLI.

De significantia buxi.

Buxus viriditatis perennis, quæ cum nec altitudinem habeat, nec fructum ex ætatis infirmitate afferat, parentum tamen fidelium credulitatem sequens, fidei B semper viriditate perpetua hilarescit.

CAPUT XLII.

De significantia pini.

Pinus, quæ in altum sancta intentione sustollitur per acumen foliorum, doctrinæ verbis mentes excitans auditorum, nullius temporis adversitate æterni desiderii viriditate nudatur, pomum intelligentiæ in abditis servans, quod nisi magna discentis intentio quodam honorum studiorum malleo penetraverit, otiosis facile non patescit. Cum autem in sumptum intelligentiæ fuerit exemptum, et fauces in eloquio saporat, et stomachum mentis in virtutis intellectu confirmat, proferens resinam in sudore tolerantiaæ de corporis passione, quæ proximorum injecta vulneribus, et ulcus in salute curat, et olfactu in opinione C bona conflagrat.

CAPUT XLIII.

De significantia cedri et cupressi.

Cedrus pariter et cupressus, de quibus dicitur : *Tecta domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cupressina* (Cant. 1, 16), hæc innuunt, geminam videlicet dilectionem Dei et proximi, quæ in sanctis, qui sunt habitaculum Dei, per sanctum Spiritum desuper concessa monstratur, ut in Ecclesiæ sublimitate aliud dilectio Dei constet in protectionis virtute, aliud dilectio proximi hæreat in decore.

CAPUT XLIV.

De significantia calami.

Ibi calamus doctrinæ spiritalis aqua nutritus, usque adeo gratiam obtinens dignitatis, ut in verbo Dei proficiens et ipse scriptor, velut doctor aut prædicator fiat.

CAPUT XLV.

De significantia junci.

Ibi juncus eadem doctrinæ gratia educatus, qui licet ad hoc provehi non valeat, ut calamus scribens, id est doctor prædicans, fiat, quia tamen obedientia virtutem servat, et juri discendo proficit, et viriditatem usque ad remunerationem servat.

CAPUT XLVI.

De significantia lilii, rosæ et violæ.

Est quoque candidum lilium flos virginum, rosæ purpurantis sanguinis martyrum, violæ gratia continentium.

CAPUT XLVII.

De significantia hyssopi.

Hyssopus verborum Dei vim purgatoriam habens, quæ aspersa tumori mentis omne quod in illa turget, præcepti austeritate areescere facit.

CAPUT XLVIII.

De significantia sinapis.

Ibi sinapis illa regno cœlorum similis (Matth. XIII, 31), semine, vi culmoque sublimis, cujus in seminibus adeo diminutio spectabilis, quia incrementorum spe cum proceritate superet olera, quædam transgreditur et arbusta. Satio ejus humilis, maturitas excelsa. Forma seminis indescabilis. Integrum tantum nihil redolet, attritum odore saporeque intolerabile. Culmo procera adeo ut sit avibus cœli habitatio fida. Innuit fidem, quæ cœlorum est regnum, quod despiciabiliter seritur in humilitate docentis. Quæ cum sola attenditur, contemptibilis vilisque putatur. Jam si consideretur attente, primo non fecipit sectionem, quia non habet hæresum scissuram. Secundo lenè palpatu, quia jugum Christi suave et onus est leve. Tertio intentione tractatuque spiritus confricata ingens odore, ingensque sapore perflagrat, ita ut cogitans de illa recte dicat : *Quasivi sapientiam, et ipsa longe recessit* (Eccles. VII, 24); quia cum sollicitè de illa tractatur, impenetrabilium secretorum vigor aspicitur. Succrescit quoque robore sui, attingens præmia futurorum, quæ adipiscuntur animæ fidelium, quasi cœli aves in ramis virtutum ejus habitationis soliditatem habentes.

CAPUT XLIX.

De significantia montis, quod est Christus.

Ibi aspicitur mons ille solus supra verticem omnium montium elevatus (Dan. II, 35), qui ex lapide sine manibus abscisso crevit, omnemque orbem terræ replevit: id est, cum Verbum caro factum sine opere conjugali ex veritate humanitatis genitum, replevit orbem, quoniam super omnia regnum ejus excrevit. Omnes quoque montes celsitudine transiit, quia super angelicam excellentiam sublimatus in paterna sede consedit.

CAPUT L.

De significantia Sion, quod est Ecclesia.

Ibi eminens mons Sion, qui in hujus eremi, peregrinationis scilicet vitæ præsentis longitudine positus est, ut in eo promissionem speculemur cœlestium rerum. Unde et Sion speculatio dicitur.

CAPUT LI.

De significantia Libani.

Ibi Libanus, non ille cujus succiditur saktus ad interitum superborum, sed de quo dicitur : *Odor Libani ad te veniet* (Isa. LX, 13), sanctorum videlicet animarum coram te delectabilis operatio redolebit.

CAPUT LII.

De significantia lapidum.

Ibi lapides vivi Petri ore notati, nulla vitiorum molliæ cæsioni subjecti, sed charitatis ardore ad æternitatis officium solidati, de quibus dicitur : *Accedentes ad Dominum lapidem vivum, ab hominibus*

quidem reprobatum, a Deo autem electum et honorificatum, et ipsi tanquam lapides viri superædificamini domus spiritalis, sacerdotium sanctum, offerentes spiritalia hostias acceptabiles Deo per Jesum Christum (I Petr 11, 4, 5).

CAPUT LIII.

De avium spiritalium solatio.

Quin etiam distincta pulchritudine montium ac nemorum, quæ et viriditatis et fructuum consolationem perventuris ad æternam requiem exhibent in ostensione virtutum, adsunt quoque et bonarum avium considerationes perspicuæ, quæ viatorem Dei vel dulci melos refovent, vel gratiæ aspectu jucundant, manentes in solatium viatori, angoremque itineris protectionis comitatu solantes.

CAPUT LIV.

De significantia columbæ.

Columba scilicet in evangelica simplicitate innocentia pollens, quæ cum carnis fel non habeat, ira quoque et indignationis amaritudine caret: in cujus specie supra Christum Spiritus Patris venit (*Matth.* 111, 16), et cui jubet idem suos discipulos similes esse, dum dicit: *Estote simplices sicut columbæ (Matth. x, 16)*; servare præcipiens mansuetudinis simplicitatisque virtutem, ira et indignatione simulque malitia discedente.

CAPUT LV.

De significantia pelicani.

Pelicanus unicæ solitudinis, videlicet idem Christus virginalis generationis singulari utero editus, qui insolite generatus solus virgineæ solitudinis est habitatione retentus.

CAPUT LVI.

De significantia nycticoracis.

Nycticorax domicilii ruinosi idem Dominus, qui inter ingruentia passionis tenebrosa perfidia caligine persequentium corda contemnere non apposuit, dum pro eis et inter supplicia Patrem oravit, habitans inter eos usque ad exitum passionis et victoriam mortis.

CAPUT LVII.

De significantia passeris.

Passer unicæ ædificii cælestis ipse utique Christus, qui postquam in ruinosi populi tenebrosis operibus passionem sustulit, in libertate resurrectionis sedem cælestis gloriæ repetivit.

CAPUT LVIII.

De significantia aquilæ.

Aquila protectionis divinæ, quæ dicit: *Suscepi vos tanquam pullos, tanquam sub alas aquilæ, et applicavi vos ad me (Exod. xix, 3)*, et expansis manuum alis in cruce credentes suscipiendo protexit, atque post occasum mortis corporeæ, ascensionis volatu cælestis ascendit: in Joanne quoque cælestis eminentiæ avolans ad Patrem pervenit, et quid de Verbo Dei cognoverit mundo denuntiat.

CAPUT LIX.

De significantia fulicis.

Fulix, cujus domus est petra, quæ domus passe-

rum dux est. Christus enim petra, qui est requies, quiescendi soliditas fixa, sanctis omnibus dux est ad æternæ introitum vitæ.

CAPUT LX.

De significantia turturis.

Turtur ecclesiastica, quæ nidum sibi de lignis crucis construens reponit in eo sub calore fidei credentes quosque parvulos coalendos, donec educati in fidei mansione possint ad hoc pervenire, ut similitudinem passionis valeant tollere crucem Christi, et eundem Dominum sequi.

CAPUT LXI.

De significantia hirundinis.

Hirundo illa perspicax, linguaque nitenti sono opportune importune prædicans, pigros excitat, quæ libertate contemplationis vividæ volans nulli rapacissimæ dæmoniosæ avi præcæta cognoscitur; industria sancti operis nidum construens mentis, ubi dum cogitationum pullos in proximorum amabili societate, velut in hominum domo fovet, post ad volatum perfectæ virtutis opus dirigit actionis.

CAPUT LXII.

De significantia gallinæ.

Gallina evangelica Domini est similitudine et ore prolata: gratum mansuetudine genus, progenie lucrosam, et in fetibus pium, studiose filios fovens, studiosius educans. Non enim in fetu variatur ut perdix, non fovenda relinquit ut phasis; sed suis strenua genitis cum portaverit escam, sedula voce parvulos asciscit, quos secum indivise trahens nec frigoris, nec famis sinit ærumna terreri. Per hujus speciem pietatem suam Dominus præferens infideli plebi loquebatur dicens: *Jerusalem, Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos sub alis suis, et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta (Matth. xxiii, 37, 38)*; unde quia non erit sub alis protectionis Dei

CAPUT LXIII.

De significantia phœnicis.

CAPUT LXIV.

De significantia serpentis utriusque.

. . . . ad Redemptoris visionem erecta constiterit: quoniam cum exaltationem ejus in cruce conspiciamus, tunc in defensionem nostram super aspidem peccati et basiliscum mortis eum ambulasse (*Psal. xc, 13*), leonem quoque diabolum, atque draconem Antichristum conculcasse sentimus. Hæc certe cuncta per victoriam passionis ejus superata sunt et extincta cunctis nobis, qui passionis ejus conformes effecti, non mundo nobisque mundum agnoscimus crucifixum.

CAPUT LXV.

Item significantia serpentis.

Est quoque et alius connexus eidem suo capiti serpens, qui dum ad vitam in specus foramine fidei caput abscondit, corpus in mortis passione concedit, exuens se tunica conversationis vetustæ, ut ambulare possit in novitate vitæ.

CAPUT LXVI.

De significantia utriusque leonis.

Sævitat licet leo, qui circuiens quærit quem devoret (*1 Petr. v, 8*), nobiscum tamen semper ille est ex tribu Juda victor leo (*Apoc. v, 5*), qui tam libenter nos de illo defendit quam illum ipse potentialiter vicit.

CAPUT LXVII.

De significantia lupi et ovis.

Ingruat licet lupus, qui mortis faucibus anhelat semper in prædam, adest nobiscum pro nobis contra illum obsistens ei ovis illa non aperiens os suum ad occisionem ducta (*Isa. LIII, 7*), vestiens ac muniens nos contra impietatis jacula et frigus lanis miserationis, et calore charitatis, et inexpugnatione pugnantis.

CAPUT LXVIII.

De significantia agni.

Stat et agnus ipse immaculatus, qui quoniam non habet peccati maculam, inde lupi et leonis hujus molas confringens (*Psal. LVII, 7*), non sinit corpus suum attingi morsibus ejus. Effuso namque sanguine suo exstinguens vigorem quo ille devorare animarum vitam, quasi bibere sanguinem, solitus erat, dum innoxius immolatus in mortem occubuit, illius voracitatem pariter et rabiem exstinxit, sanguinis sui effusione sitim occisorum sanguinis non irrigans, sed exstinguens; non humidans, sed necans; non temperans, sed absorbens; ut cum ille noxium animarum sanguinem insatiabiliter hauriret, iste innocuum effundens, devorantem et haurientem pariter exhauriret.

CAPUT LXIX.

De significantia cervi.

Est et cervus viam præceptorum Dei fidei rectitudine currens, qui non habet vulpis hereticæ flexum, de quo dicitur: *Rectus cursus cervi, vulpeculæ autem flexuosus*. Qui asperitate linguæ serpentem perimit, quia invectione doctrinæ in audientium cordibus peccati vigorem occidit; qui desiderat ad fontes aquarum (*Psal. XLI, 1*), ut perveniens ad Deum vivum, visionis ejus æterno refrigerio animetur.

CAPUT LXX.

De significantia hinnulorum capræ.

Capræ quoque duorum populorum hinnuli (*Cant. IV, 5*), qui se per humilitatem quidem veraciter peccatores agnoscunt, sed per charitatem currentibus nihil sibi de impedimento temporalitatis obviare persequuntur. Nam contemplationis ardua petentes, libere in sublimibus amoris saltibus descendunt. Qui cum ad compassionem proximorum dejicere se videntur, nullo præcipitationis lapsu læduntur, quia piæ virtutis cornibus se excipiunt, ne in periculis proximi labantur.

CAPUT LXXI.

De significantia equi.

Est et equus, non ille qui in sui confidentia superbam suscipit ascensorem, cum quo præcipitatur in mare (*Exod. xv, 1*); sed ille speciosus in certa-

A mine, qui contra acrias potestates impigro nos exercitio fert, et in nomine Domini nostri magnificatos a periculis eruit.

CAPUT LXXII.

De felicitate sancti deserti.

O beatum desertum! in quo non pedibus corporis, sed cordis motibus itur; in quo non rei ambitio, sed consideratio quæritur; ubi gradiens animus non lassatur, quia nec crurum poplite iter expletur; ubi non desideratur quando refectio mittetur, sed quando refectionis perfectio inveniatur; ubi quodlibet aliud non est, quam quod præmium erit; ubi concordia sensuum ita perseverantiæ statu ad laboris finem anhelat, ut nulla hanc actio laboriosa præpediat; ubi nulla sit oblivio futuri, quamvis multa sit pressura imminens de præsentibus; ubi jam de remuneratione aliquid gustatur, quando in pondere passionis constantia immota tenetur; quam non secundat voluptatum humor, sed charitatis calor; cujus viriditas non voluptuosus humoribus infusa, sed ferventibus sanctæ custodiæ studiis est nutrita; cujus durabilitas non otiorum interjectionibus, sed jugi intentione servatur; ubi odor bonæ actionis nullo dissipatur flatu violentiæ sæcularis; ubi gratus aspectus nullo impeditur hebetudinis objectu; ubi sanctus labor non fastidit tolerantiam operis; ubi omnis sancta actio jucunditas, ubi otiositas execrabilis et nulla. Non est sic ardua, ut sit et pavenda. Sic autem innoxia libertatem grata nescit inquinamenti admista. Grata pariter est, et arcta: grata desideriis præmiorum, arcta prohibitionem peccaminum. Quicumque æterna amat, in hac avidus currit. Quicumque temporalibus hæret, hanc compeditus nec aggredi pertimescat. Ibi certitudo salutis adversa amat, otii vero tranquilla prosperitas enervat. Ibi fortis dilectio ut mors (*Cant. VIII, 6*); quia quem divinitatis amor aflaverit, actio mundialis mortificatum habet. Omnis illic viator charitate vulneratus currit, et ad præmium vulneris ardentem agit stimulus charitatis. Terreno constituta sinu, cœlesti delectatur admisu. Mortali vegetata tempore, mortali potitur amore: et inde ad immortalitatis gloriam libere tendit, unde mortificationem corporis veraciter assumit. Pervia illa est sacrorum vestigiis animorum. Omnis illam futurus bonæ patriæ civis sexu congregitur, ætate appetit, tempore intrat, opere agit, intentione urget, amore complectitur. Majores natu cum Mosen et Aaron per instantiam servitutis sanctæ nitent internæ gloriæ claritate. Juvenes per exercitium operis bella tentationum subigunt spiritalibus armis. Mulieres cum Maria in tympano attenuatæ carnis divinæ gloriæ personant hymnis; instructæ usibus virtutis, ut per virorum fortium viam sit illis liberum ambulare. Quæ ideo non refugiant tentationum incursus hostilium, quia vigore animi cohærent societati sanctorum; et inde non separantur duri iuneris labore, quia pares sunt intentionis sanctæ congressione. Non queruntur de imbecillitate propria, quia per

mollitiem corporis operationem exerunt virtutis. **A** Delicatum sibi nihil ex mollitie deputant, quando et corpora suscipiendis persecutorum gladiis parant. Nihil tenerum de sexu sentiunt, quando totum ad victoriam gloriæ duruit, quod molle oblectabiliter fuit. Non erit de cujuscunque proposito vel honore, sexu vel ordine, persona vel genere, quem non in peregrinatione mortalitatis hujus eremi sanctæ istius mansio vel tutandum suscipiens teneat, vel itinere salutari ad mansionem æternæ beatitudinis mittat. Instat enim illic omnium capacitas ordinum, nullius rei a se rejecta conditione; quæ in eam rationabiliter vegetatur, sapienter vivit, in Dei dilectione consistit, et ad laudationem æternitatis divinæ pertendit. Nam cum sit in pontificibus exemplum beate vivendi et celsitudo gloriæ cælestis, in sacerdotibus beatæ vitæ gravitas honesta, in ministris sancta vita obedientiaque subministrata, in reliquo religionis corpore venustus morum, et ordinum custodia distinctorum: virginibus incorruptionis gloria, continentibus solatiorum expectatio, pœnitentibus indulgentia remissio, divitibus et in usu divitiarum liberalitas prompta, et in illicitis usibus licentiâ abscissa, egenis consolatio vitalis, potestibus et in excellentia honoris humilitas vera, et in excessu pietatis aggravatio cohibenda, conjugibus et in prole honesta libertas, et in libitu dempta voluptas; omnes hic situs ad salutem suscipit, omnes hoc iter ad vitam mittit. Tantum est, ut qui religionis hujus plagam ingressus fuerit, innocentie hæreat, charitate ardeat, et ad manifestationem gloriæ Dei illa perenniter satiandus anhelet: quoniam omnis ejus viator quanto sapiens fixusque fuerit in ordine proprio, tanto certus erit in præmio expectando; et quanto ardentior in operando quod bonum est, tanto fidus in percipiendo quod præmium est.

CAPUT LXXIII.

Sperandum in solo Deo.

Descripto eremi discursu, et attentata illic spiritali refectioe, exhaustoque omnium vitiorum humore, tunc plena tranquillitas pergentibus erit, quando tota spes in auctorem omnium bonorum Deum fixa perstiterit.

CAPUT LXXIV.

Quod nemo salvari possit nisi et præcedenti et subsequenti misericordia Dei.

Quamvis mari baptismatis abluti, quamvis libertati contraditi, cantemus canticum gloriæ Dei, nequimus per spatia præsentis vitæ duci ad possessionem quietis æternæ, nisi, donec mortaliter vivimus, et lumen nos columnæ præcedat, et protectio nobis obumbret; quo inter omnium mundi hujus tentationum occursum et lumen gratiæ Dei præveniens provehat ignorantes, et nubes misericordiæ subsequentiæ protegat atque roboret imbecilles.

* Ex Isid., Etym. lib. viii, cap. 2, n. 4.

CAPUT LXXV.

De subsequenti narratione conjecta.

Porro quoniam bonorum operum quædam sunt potentialia instrumenta, sine quibus omnis homo nec Creatori restitui, nec Redemptori omnimode valeat copulari; brevi sumt orsu notanda, et vis dictorum suis artibus tenta solidum decorumque operis corpus efficiat enitenti junctura.

CAPUT LXXVI.

Repetitio quorundam præteritorum.

Reparati hominis exordia ex vetustate vitæ ad Dei cognitionem venientis in exorcismo verbi, in denuntiatione præcepti, in unctione olei, in acceptione Symboli, in sacramento baptismi, in chrismate Spiritus sancti, in participio corporis et sanguinis Christi, patenti et competenti ordine textu præcedentis operis sunt expleta. Quæ cuncta ex auditu fidei incipiunt, per fidei expectationem consistunt, in fidei dilectione complentur.

CAPUT LXXVII.

Quid sit fides.

* Fides id ipsum est quo fieri credimus id quod nondum videre valemus. Nam cum videt quis, non opus est, ut quærat rei fidem, cui detulit visionem. Si autem videri nondum potest, necesse est deferat fidem, et fieri posse confirmet quod videre minime valet.

CAPUT LXXVIII.

Unde dicta fides.

C Ex hoc ergo dicta fides, quod fiat illud quod inter utrosque placitum est, id est, inter Deum et hominem; ut in præsentem credatur in Deum, et in futuro credatur satiari dulcedine Dei, quam repro-misit diligentibus se.

CAPUT LXXIX.

Quod fides et malarum rerum, et bonarum.

Fides porro est non solum in Deum. Nam est et malarum rerum, et bonarum; quia et bona creduntur, et mala: et hoc fide bona, non mala.

CAPUT LXXX.

Quod fides et præteritarum rerum sit, et præsentium, et futurarum.

D Est etiam fides et præteritarum rerum, et præsentium, et futurarum. Credimus enim mortuum Christum, quod præterit; credimus sedere ad dexteram Patris, quod nunc est. Credimus venturum ad iudicandum, quod futurum est.

CAPUT LXXXI.

Quod fides et suarum rerum sit et alienarum.

Item fides et suarum rerum est et alienarum. Nam et se quisque credit aliquando esse corpisse, nec fuisse utique sempiternum, quia cœpit; esse autem æternum, quia non desinit. Nec solum de aliis hominibus multa quæ ad religionem pertinent, verum etiam de angelis credimus.

CAPUT LXXXII.

Quod fides et opus connexa salvent hominem, discissa non salvent.

• Perfectæ fidei accessus operum magna virtutis affinitate connectitur, quoniam si neutro sibi hæreant, sunt utroque confusa, dicente apostolo: *Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster nonne ex operibus justificatus est offerens Isaac filium suum super altare (Genes. xxi, 9)? Vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est, et suppleta est Scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad justitiam, et amicus Dei appellatus est? (Genes. xv, 6; Rom. iv, 5). Vides quoniam ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum? (Jacob. ii, 20-24.)* Quil ergo, quia divisione sui destruuntur utraque, nisi ut connexionem sui construantur utraque, quo juxta Abraham fides opera commendat, et juxta apostolum fides operatio vivificet? Porro revelante nobis Evangelio, hæreditatem æternæ vitæ non nisi fides Christi commendat, dicente ipso: *Hæc est vita æterna, ut credant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum Filium tuum (Joan. xvii, 3). Credentibus deinde assignat idem Dominus fidei opera cohærere debere, nec extra operum dignitatem fide sola posse salvari, ipso dicente: Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum (Matth. vii, 21). Ad statum ergo salutis fides et opus cohærentia manebunt, quia ad interitum salvationis male diffidentia comprobantur.*

CAPUT LXXXIII.

De comparisonibus rerum fidei operique conjectis.

Sicut enim qualitas alicujus formatæ rei non in sola pulchritudine metalli consistit, nisi huic manus operantis dispositionis ordine decorem imprimat venustatis, ita fides nullius operibus completa non solum invenitur indecora, sed etiam mortua: ita certe lucerna fidei, nisi bonorum operum habeat nutrimenta, citatim videtur extincta. Sic corporalis vita hominis, nisi ciborum competentia vegetetur, in labem morientis inducitur. Ita denique nisi vegetet hoc vitalis spiritus, erit mortuum corpus. Sic plantatio nemoris, nisi coalescat rivulis humoris, continuo exstinguitur uredine siccitatis. Consequens ergo est ut præcedentem fidem sequantur opera, quoniam nec ædificium operum sine fidei fundamento, sine instructura operis inanescit. Est ergo homini tunc magna felicitas, quando fides illa, quæ per dilectionem operatur, ipsius dilectionis operatione munitur, ut si diligit qui credit, operis exhibitione probetur.

CAPUT LXXXIV.

Quod spes non nisi bonarum et futurarum rerum.

Spes non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eum pertinentium qui earum spem gerere

• Ex Isid., Diff. lib. ii, n. 35.

• Ex Isid., Etyim. lib. viii, cap. 2, n. 5.

A perhibetur. Unde Apostolus: *Spes quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus (Rom. viii, 24).*

CAPUT LXXXV.

Quod ex fide nascatur spes.

Ex illa ergo fidei confessione, quæ breviter Symbolo continetur, et carnaliter cogitata lac parvulorum est, spiritaliter autem considerata atque tractata cibus est fortium, nascitur spes bona fidelium, cui sancta charitas comitatur.

CAPUT LXXXVI.

Unde dicta spes.

b Spes inde dicta quod sit properandi pes. Per hanc enim progredimur, et patienter sustinemus dilationem promissorum honorum in hujus seculi tentationibus constituti, donec in patientia nostra possidentes animas nostras, per adjutorium divinum a malo liberati perveniamus ad beatitudinem reprobamissam, in qua vivemus in omni bono.

CAPUT LXXXVII.

Quod spei contraria desperatio sit.

c Spei porro contraria est desperatio. Ad progrediendum et sustinendum pes animi deest. Dum enim quisque iniquus peccatum amat, nec tentationem suffert, nec vitæ coronam sperat.

CAPUT LXXXVIII.

De sententia Pauli, qua fidem, spem et charitatem decenter contexta demonstrat.

Hujus fidei accessum et spei statum ad remunerationem beatitudinis pertendentem competentibus et verbis et rebus Paulus commendat, cum dicit: *Justificati ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem et accessum habemus in gratia ista, in qua stamus, et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei. Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v, 1-5).* Totus iste locus ita quodam articulo instruendi compactus est et concretus, ut tota ipsa principaliter tria, quæ sunt fides, spes et charitas, initio, statu et complemento sui sint vel texendo completa, vel complendo contexta.

CAPUT LXXXIX.

Expositio ejusdem sententiæ Pauli.

Initium itaque salutis humanæ ex fide esse proposuit, dicens: *Justificati ex fide pacem habeamus ad Deum; et, ac si quæreretur per quid fieri posset ipsius pacis effectus, adjungit, per Dominum nostrum Jesum Christum. Et quid in hoc agit ipse Dominus noster Jesus Christus? sequitur: Per ipsum habeamus accessum in gratia ista, in qua stamus, et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei. Ecce prædixit initium fidei, quæ cum fuerit in Christo, erit justificatio credenti. Post justificationem erit pax ad Deum, ad quam or-*

• Ex Isid. ibid.

dinate venit per gratiam Dei, in qua jam omnis A qui credit, stat contra omnia adversa immobilis, et gloriatur in spe filiorum Dei. Et ex hoc inchoant solida esse media, cujus fidelia exstiterant prima. Primo namque per fidem justificatus, quia justus ex fide vivit (*Galat. III, 11*). Deinde per justificationem Deo pacificatus, quia pacifici filii Dei vocabuntur (*Matth. v, 9*). Et hæc sunt non per aliam fidem, nisi per eam quæ est in Christo Jesu, per quem accessum habemus in gratia ejusdem fidei, in qua stamus et gloriamur, quæ præparatur a Deo in bona voluntate credenti, in qua dictum est : *Credens stat solidatus in petra, qui est Christus, et gloriatur sperans promissam sibi hæreditatem filiorum Dei*. Et hoc medium ejus, in quo sustinet luctamen adversitatis et certamina passionis, quoniam cum homo excrucia-

B idoneam reddidit, spes deinde sine confusione ad remunerationis æternitatem inducit, et hæc non aliter, nisi quia illa ultima et quæ major est horum caritas (*I Cor. XIII, 13*) Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis (*Rom. v, 5*). Hoc spei tempore, quod est medium inter fidem et charitatem, nunquam autem a fide et charitate sejunctum, sit exercitium operum bonorum, ut fidem opera commendent, ne mortua sine operibus habeatur; ut spes indesinenter opus exerceat, perducens intentionem usque ad perseverantiæ salutem, tolerans quidquid adversum aut ex tentatione aut ex passione concurrerit. Et ita cuncta æquo animo sustinet, ut inter angustias dolorum et præsentis lætitiæ gloriatur, et in futuræ gloriæ expectatione lætetur.

CAPUT XC.

De charitate et nomine ejus.

De charitatis bono quantum quisque dicere poterit, cum satis Paulum dixisse sufficiat? qui prosequens virtutes ejus tanta numerositate complexus est, quanta et ubertate fructus ejus opimos esse pensavit. a Nomen charitatis Græcum est, quod Latine dilectio dicitur. Hæc a duobus incipit, vel ab homine et Deo, vel coram Deo ab homine et proximo. In uno enim experimentum dilectionis minime patet, quia cui se, vel quid sibi quisque connectat, singularitas non habet. Hæc primum a Deo ad homines venit, dicente Joanne : *Non quia nos dileximus Deum, sed quia Deus prior dilexit nos, dans nobis pignus spiritus, ut diligamus eum in operibus pietatis* (*II Joan. IV, 10*). C Dehinc ut demonstretur dilectio Dei, ostenditur dilectio proximi. Nam denuntiante apostolo : *Si proximum, quem videmus, non diligimus, quomodo Deum, quem non videmus, diligere poterimus* (*Ibid., 20*). Testimonium ergo dilectionis Dei est dilectio proximi. Et tunc vere diligi probabitur Deus, quando in Deum amicus, propter Deum dilectus vincitur inimicus. Hæc ubi vera consistit, intercidi nescit; quia interruptionem non habet quod permanebit in æternitatis hæreditate : tantum effecta suæ operationis idonea, ut non quærens quæ sua sunt (*I Cor. XIII, 5*), sese periculis ingerat proximorum, atque quidquid lucrandum asciverit, aut propriæ prosperitatis communionem refoveat, aut susceptæ adversitatis expugnatione defendat : robustis exercitiis invida, dum semper avida proximi salutis aut quod lucraverit non amittit, aut quod lucrare nequiverit compassionem simplici dolet, nunquam bonitatis vacuata mercede.

Explicit liber de Progressu spiritualis deserti.

a Ex Isid., Etym. lib. VIII, cap. 2, n. 5.

MONITUM IN EPISTOLAS SEQUENTES.

De Hildefonsi epistolis jam superius monuimus, omnes præter has duas ad Quiricum missas periisse, cum magna ejus doctrinæ jactura. Etenim satis multas scripsisse nobis indicio est, quod in justam unius voluminis molem excreverint, secundam suorum operum partem conficiens, ut auctor est sanctus Julianus. Quod ad hasce attinet quas edimus, Quirici epistolæ maximam continent divini illius operis de

Virginitate sanctæ Mariæ commendationem; quod tantus vir non solum summa animi voluptate atque spiritali fructu perlegerit, verum (quod miraculi speciem præ se fert) corpus ejus effractum atque infirmum jucundissima libri lectione ita fuit erectum et confirmatum, ut continuo ad sua munia obeunda aptum sese præstiterit; et ipse qui choro jam diu aberat infirmitatibus detentus, exinde divinis laudibus